

Redaktör: Johan Östberg. Är du sakkunnig i en aktuell fråga? Sänd ditt inlägg till debatt@di.se Bifoga högupplöst porträttfoto. Textlängd 2 500–6 000 tecken inklusive blanksteg.

Efter valet har det rått osäkerhet om det politiska läget och hur Sverige ska styras. Den tidigare föreställningen om väldig brådska saknar grund. Landet går inte omkull ens om en politiskt styrd budget skulle saknas per den 15 november, skriver **Hans Bergström**, före detta chefredaktör på Dagens Nyheter.

Historiens erfarenheter verkar även i nytt politiskt landskap

Det politiska landskapet må vara nytt, men historien kastar likväl sin skugga över hanteringen av regeringsfrågan.

Erfarenheterna från Göran Perssons avgång, även som partiledare, på valnatten 2006 och än mer Fredrik Reinfeldts dubbla sorti 2014 har säkerligen spelat in för Stefan Löfvens beslut att ta det lugnt efter årets val.

Sverige har varit unikt bland demokratier i sin nervösa brådska efter val, förstärkt av nyhetsmedierna. Allt ska vara klart på två, tre veckor. För detta finns ingen rationell anledning. Uttröttade partiledare behöver få sova ut, och en känslomässig distans läggs till valrörelsens upphetsning.

Möten för reflexion behöver hållas, i partiledningar och partistyrer, med perspektivrika veteraner likaväl som med nyvalda riksdagsgrupper. Ämnes- och utskottsuppdrag ska fördelas i en komplicerad process. Samtal med eller på uppdrag av den nyvalda talmannen blir annorlunda än utan dennes auktoritet och krav på att lyssna på alla – även "the untouchables" som just har fått stöd av över en miljon röstande.

Den tidigare föreställningen om väldig brådska saknar grund. Landet går inte omkull ens om en politiskt styrd budget skulle saknas per den 15 november. Sverige är numera inbäddat i stabiliserande ramverk. Endast bland eliten inom politik och medier dominerar föreställning att ständig handling är av nöden. De flesta andra är tacksamma om de slipper den oro över dumheter som också är en sida av den svenska handelsfetischismen. Vad som inte blir av kan vara en stor lättnad.

Fler än Stefan Löfven minns historien. Mindre partier har lärt sig att det är livsfarligt att bilda stödben för en statsbärande socialdemokrati. Bondeförbundet föll i val efter val under koalitionen på 1950-talet.

Samma gäller för det moderna Centerpartiet under perioden mellan Thorbjörn Fälldin och Maud Olofsson. Miljöpartiets valutslag nu minskar inte rädslan för stödrollen. Det parti som går in för att ge underlag för en socialdemokratisk statsminister måste ha rejäl fallhöjd (eller befinna sig i paritet med det stora partiet). Stefan Löfvens flirtande med Centern och Liberalerna bygger på illusioner.

KRAMAR SIG FAST. Det är svårbegripligt varför Miljöpartiet fortsätter att acceptera att det självklart räknas in i ett block med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, skriver Hans Bergström. På bilden MP:s språkrör Isabella Lövin och Gustav Fridolin under valnatten.

FOTO: MAJA SUSLIN

"Moderaterna är enda möjliga koalitionspart för Socialdemokraterna på den borgerliga sidan. Det borde S-ledningen förstå."

Det är också svårbegripligt varför Miljöpartiet fortsätter att acceptera att det självklart räknas in i ett block med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Partiet har av valet befriats till att ta en period av reflexion kring om det vill förbli en kopia av Vänsterpartiet, i program och strategisk position. Varför då nu cementera sig i vänsterblocket?

En anknytande historisk erfarenhet väger ännu tyngre. Den är hur de borgerliga partierna gång på gång har missat möjligheter att ta över regeringsmakten, så att år har lagts till år av S som det statsbärande partiet i legitimitet och präglade kraft.

Efter valet 1932 fanns stor icke-socialistisk majoritet i riksdagen. Via kohandeln med Bondeförbundet och de Frisinnades motvilja mot högern kunde Socialdemokraterna ändå regera – och blev kvar i 34 år!

Efter valet 1956 fanns också borgerlig majoritet, men Bondeförbundets partiledare Gunnar Hedlund var inte beredd att gå från en koalition till en annan, varpå Tage Erlander fick möjlighet att styra frågorna inför ATP-omröstningen och därmed bygga partiets stöd bland den växande gruppen tjänstemannaväljare.

Den läxan påminner också om att innehavet av exekutiv makt i Sverige har betydande följder. Den som behärskar regeringskansliet styr utredningar och utnämningar, vilka initiativ som tas och vilka som blockeras, har makt över förordningar och dagordningar.

Efter valet 2014 fanns en icke-socialistisk majoritet om 54 procent i Riksdagen, om man ser främst till grundsyn om ekonomi och företagande. Men moderatledaren och statsministern överlämnade genast makten till de röda, och på ett sätt som gav kommunisterna veto.

Mot denna historiska bakgrund finns det en betydande misstro i den borgerliga väljarkåren. Nu har den icke-socialistiska majoriteten bland riksdagens ledamöter vuxit till 59 procent, större än någon gång tidigare under ett sekel av allmän rösträtt i Sverige. Att då låta vänster-sidan fortsätta regera är icke acceptabelt i borgerliga väljarled, och det vet partiledningarna.

En regering bestående av Socialdemokraterna och Moderaterna som deklarerade som sitt enda stora uppdrag att under en fyraårsperiod renovera grunden för Sverige – återupprätta gränsen, bygga upp försvar,

polis och rättsväsende, återta statens våldsmopol i alla landets bostadsområden och allmän disciplin i skolorna, värna landets elförsörjning för framtiden – skulle godtas. Det vore en koalition mellan jämbördiga och med ett klart och angeläget syfte. Moderaterna är enda möjliga koalitionspart för Socialdemokraterna på den borgerliga sidan. Det borde S-ledningen förstå. Verklighetssinne ifråga om makten har aldrig saknats svensk socialdemokrati.

Varje potentiell koalitionspart är beroende av uppfattningen hos de egna om den man överväger att regera med. Det gäller för Stefan Löfven – och det gäller för de borgerliga partierna. För de senare är det allvarligt försvarande att Socialdemokraterna har gått så långt vänsterut under Stefan Löfvens tid som ordförande. Vad som startade i september 2014 som en framtvängad eftergift till Jonas Sjöstedt har omvandlats till övertygelse inom S.

Sakfrågor går att förhandla om, men djupa ideologiska föreställningar – som att "vinst är stöld" – skapar klyftor av misstro från borgerliga partier liksom begränsat utrymme för förflyttningar gentemot de egna. Att Stefan Löfven personligen är allmänt respekterad hjälper, men övervinns inte vad som har skett av stark rörelse vänsterut i närings- och skattepolitik.

S-ledningen har en svår självrannsakan att utföra här – ser den behovet av att upprätta ideologiska demarkationslinjer mot ett återigen marxistisk vänsterparti, eller låter den det socialdemokratiska partiet åtas inifrån av vänstern?

I det senare fallet, med en fientlig syn på grunderna för företagande och med ideologiskt pragmatiska krafter uttraderade, får Socialdemokraterna leta i skyn efter samarbetspartner bland icke-socialister.

HANS BERGSTRÖM

docent i statsvetenskap med avhandlingen "Rivstart" (1987) om regeringsskiften, före detta chefredaktör på DN.

